

Джеррі Декер,
*Старший спеціаліст з фінансового управління,
Центр Реформ Фінансової Звітності, Світовий Банк*

1. На вашу думку, яка ключова мета реформи системи обов'язкового аудиту в ЄС?

Нова Директива та Регламент ЄС про аудиторську діяльність від 2014 року встановлюють багато нових вимог в різних галузях для країн ЄС. Але загальною темою є зміцнення незалежності аудиторів які проводять обов'язковий аудит, та механізму нагляду та регулювання їх діяльності. Після хвилі скандалів у сфері корпоративних фінансів, що розпочалася біля 15 років тому в США та Європі, встановився консенсус, що аудитори часто знаходяться в надто близьких стосунках із своїми клієнтами, і можливо не мають належних стимулів захищати інтереси інвесторів та інших сторін, що покладаються на фінансову інформацію. Нова Директива та Регламент є новою спробою допомогти переформувати стимули в аудиторській професії. Ви можете це бачити в різноманітних нових вимогах, таких як підсилення обмежень для аудиторів у сфері надання не аудиторських послуг, положення, що забороняє аудитору занадто залежати фінансово від одного аудиторського клієнта, додаткові вимоги повідомляти аудиторській комітет щодо проблем із незалежністю. Нові закони також націлені на зміцнення незалежності органів суспільного нагляду за аудиторською діяльністю за допомогою таких заходів, як заборона практикуючим аудиторам приймати рішення в таких органах, та вимога здійснення даним органом суспільного нагляду контролю якості аудиторських послуг по відношенню до суб'єктів суспільного інтересу замість делегування таких функцій професійній організації. Незалежність – це одна з основних тем в сучасному регулюванні аудиторської діяльності.

2. Якою, на вашу думку, є оптимальна організаційна модель органу суспільного нагляду за якістю аудиторських послуг?

Оптимальна модель органу суспільного нагляду насправді залежить від конкретних національних обставин. Альтернативні структури мають власні сильні та слабкі сторони. Голландія включила такий наглядовий орган до структури регулятора цінних паперів. Інші країни мають незалежні наглядові органи. Але ключовими вимогами до будь-якої ефективної структури є: (1) адекватне та стабільне фінансування, (2) відповідне забезпечення кадрами, включаючи досвідчених та кваліфікованих аудиторів для виконання функцій забезпечення якості, (3) управління, що є компетентним та незалежним від аудиторської професії, (4) захист від політичного впливу, і (5) наявність чіткого механізму підзвітності посадових осіб органу суспільного нагляду для забезпечення належного виконання ними своїх обов'язків. Ефективний орган суспільного нагляду буде коштувати дещо дорого, оскільки суттєві кошти мають бути доступні для найму компетентних людей в його штат. Але все ж краще взагалі не мати наглядового органу, ніж створити його з кадрами, що не мають достатнього досвіду та некомпетентні в аудиті. Некомпетентний регулятор може спричинити багато шкоди.

3. Чиї інтереси має представляти орган суспільного нагляду – користувачів послуг чи аудиторів?

Орган суспільного нагляду ніколи не повинен вважати, що він представляє інтереси аудиторів, і його основна мета також не в тому, щоб представляти інтереси компаній, які наймають аудиторів. Замість того, робота органу суспільного нагляду полягає в тому, щоб захищати тих, хто користується та покладається на фінансову інформацію компаній, включаючи інвесторів, кредиторів, регуляторів та інших. Вся мета суспільного нагляду полягає в тому, щоб змінити стару систему, в якій аудитори регулювали самі себе, оскільки вважається, що вони надто часто діяли у власних інтересах, замість того, щоб забезпечувати якість аудиту та захистити громадськість.

Разом з тим, хороші аудитори можуть отримати користь від роботи органу суспільного нагляду. Наприклад, аудитори, які роблять все можливе для забезпечення якості аудиторських послуг, не повинні змагатися за клієнтів з такими аудиторами, що пропонують надання аудиторського звіту за дуже невеликі гроші, проводячи явно недостатні аудиторські процедури, або не здійснюючи їх взагалі. Нажаль, в кожній країні є деякі аудитори, які продають аудиторські звіти, а не аудиторські послуги. Це означає, що вони можуть написати аудиторський звіт для компанії, якій такий звіт потрібен для виконання нормативної вимоги, за дуже низькою ціною, насправді не проводячи аудит. Орган суспільного нагляду повинен бути спроможний усувати такого роду нечесних аудиторів з ринку. Такі міри допоможуть решті аудиторів, які стараються чесно виконувати свою роботу, а також сприяє підвищенню репутації аудиторської професії.

4. Директива ЄС №56 від 2014 року підсилила роль аудиторських комітетів. Яка ваша думка про роль таких комітетів?

Аудиторські комітети відповідають, серед іншого, за корпоративний облік, внутрішній контроль, управління ризиками та стосунки із зовнішнім аудитором компанії. Потужний та незалежний аудиторський комітет може допомогти забезпечити належне управління компанією, чесність та зацікавленість в довгостроковому успіху бізнесу, замість того, щоб служити короткостроковим індивідуальним інтересам менеджерів. Роль аудиторських комітетів була суттєво підсилена новими законами в США та Європі після 2002 року. Разом з тим, в багатьох країнах може виявитися складно знайти людей з потрібним досвідом та освітою для роботи в аудиторських комітетах.

5. Як зміниться роль професійних організацій в нових умовах?

В цілому, в нових умовах професійні організації втратять деякі повноваження, передавши їх органу суспільного нагляду з метою посилення незалежності від професії. Найважливіше, що функції із забезпечення якості аудиторських послуг та застосування законодавства по відношенню до аудиторів суб'єктів суспільного інтересу вже не можуть бути делеговані професійним організаціям у нових умовах. Разом з тим, професійні організації все ще можуть виконувати ці функції по відношенню до аудиторів, що не займаються аудитом ССІ.

6. Які ваші ключові рекомендації для України стосовно прийняття положень Директиви та Регламенту ЄС про обов'язковий аудит?

Якщо Україна вирішить створити систему суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, найбільшою проблемою може стати забезпечення стабільного та адекватного джерела фінансування для найму досвідчених аудиторів для виконання, наприклад, функції контролю якості аудиторських послуг. Як я сказав раніше, краще не створювати наглядового органу взагалі, ніж створити орган, укомплектований людьми, що не розуміють сучасної аудиторської діяльності. Також, якщо орган буде уповноважений накладати штрафи на аудиторів, зібрані таким чином кошти ніколи не слід використовувати на підтримку бюджету наглядового органу, чи іншим чином на користь співробітників наглядового органу, оскільки це може поставити під сумнів справедливість та об'єктивність рішень наглядового органу. Наступною великою проблемою може бути підбір компетентних та дбаючих про суспільні інтереси кадрів для роботи на керівних та ключових лідерських посадах органу суспільного нагляду.

Як країна Східного Партнерства, Україна не зобов'язана дотримуватися положень Директиви та Регламенту ЄС негайно. Є час обдумати підхід до питання суспільного нагляду за аудиторською діяльністю обережно та виважено. Україна має використати цей час належним чином.

***

Центр реформ фінансової звітності Світового Банку (CFRR) веде роботу з удосконалення законодавчої бази для корпоративної фінансової звітності та підтримує впровадження відповідних реформ у країнах-партнерах в регіоні Європи та Центральної Азії. Україна приймає участь у програмі Світового Банку «Зміцнення аудиту та звітності в країнах Східного Партнерства ЄС» (STAREP). STAREP є регіональною програмою, що поширюється на шість країн, які входять до Східного Партнерства ЄС: Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна. Програма впроваджується CFRR, та включає технічну допомогу країнам-учасникам та консультації щодо проведення реформ щодо фінансової звітності та аудиту.

Додаткова інформація: www.worldbank.org/cfrr.